

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Перший проректор

С. Набока

«27» червня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
(найменування навчальної дисципліни)**

**підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(вказати рівень вищої освіти)**

**спеціальності 232 Соціальне забезпечення
за освітньо-професійною програмою Соціальне забезпечення
мова навчання українська**

Розробники:

Бондаренко Поліна Сергіївна – докторка філософії (PhD), старший викладач кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Рецензенти:

Шалашна Н.М. – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Євтухова Т.А. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри ПМД та ІПО ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Протокол № __9__ від «16» червня 2022 р.

Завідувач кафедри філософії, історії та соціально-гуманітарних дисциплін

Федь В.А.

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«27» червня 2022 р.,
протокол № 9

**Опис навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»**

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова навчальна дисципліна	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 4 год. самостійної роботи студента – 4,5 год.	Лекції	
	32 год.	6 год.
	Практичні	
	32 год.	6 год.
	Самостійна робота	
	86 год.	138 год.
Вид контролю: екзамен		

Мета навчальної дисципліни «Історія України та української культури» полягає у дослідженні закономірностей та конкретних особливостей розвитку суспільства і людини на території України від стародавньої історії і до сьогодення, формуванні у здобувачів усвідомлення цінності захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України, розуміння власної ролі як суб'єкта історичного процесу.

МАТРИЦЯ

компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю з навчальної дисципліни «Історія України та українська культура»

Компетентності, які формуються (шифр відповідно до освітньої програми)	Програмні результати навчання (шифр відповідно до освітньої програми)	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 1 – Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2 – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК 1 – Здатність аналізувати суспільні процеси пов’язані з соціальним розвитком держави.</p>	<p>ПРН-2 Ідентифікувати причинно-наслідкові зв’язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.</p>	<p>Навчальна лекція з елементами проблемного викладу; семінарське заняття із застосуванням частково-пошукового та дослідницького методів та інтерактивних технологій; самостійна робота студентів на платформі дистанційного навчання.</p>	<p>Спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне, письмове опитування, оцінювання самостійної роботи; заліковий контроль, іспит.</p>

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	усього	зокрема		
л		п	с.р.	
Тема 1. Теоретичні основи вивчення історії та культури України.	9	2	2	5
Тема 2. Найдавніші цивілізації на теренах України, їх місце в становленні національної державності і культури.	9	2	2	5
Тема 3. Значення України-Русі для формування української державно- політичної та культурної своєрідності.	10	2	2	6
Тема 4. Литовсько-польський період вітчизняної історії як доба активного суспільно-культурного розвитку в контексті європейських впливів.	9	2	2	5
Тема 5. Державотворчі й культурні процеси наприкінці XVI – XVII ст. Козацтво як лідер політичного та культурного розвитку України.	9	2	2	5
Тема 6. Лівобережна Гетьманщина, Правобережна Україна, Запорозька Січ та Слобожанщина у XVIII ст.: складність історичних умов розвитку державності та своєрідність феномену українського бароко.	9	2	2	5
Тема 7. Початок українського національно-культурного відродження наприкінці XVIII – в XIX ст., його вплив на суспільно- політичні процеси.	10	2	2	6
Тема 8. Україна на порозі модерної доби (кінець XIX — початок XX ст.). Україна в Першій світовій війні.	9	2	2	5
Тема 9. Виклики революцій та війн. Доба модернізму в українській культурі.	10	2	2	6
Тема 10. Українські землі в 20-30-ті рр. XX ст. Радянська суспільно- економічна модернізація, її трагічна ціна для українського суспільства й культури. Західноукраїнські землі в умовах бездержавності та культурної асиміляції.	10	2	2	6
Тема 11. Україна в Другій світовій війні (1939 – 1945 рр.): трагедія і героїзм. Культура в умовах війни. Наслідки Другої світової війни для України.	10	2	2	6
Тема 12. Період пізнього сталінізму в історії України.	9	2	2	5
Тема 13. Спроби реформування радянського суспільства в другій половині 50 — першій половині 60- х рр. XX ст., їх вплив на українське суспільство. Феномен українського «шістдесятництва».	9	2	2	5
Тема 14. Україна в умовах загострення кризи радянської системи (друга половина 60-х — перша половина 80-х рр. XX ст.). Культурне та ідеологічне життя доби “застою”. Дисидентський рух, його громадсько-політичні та культурні завдання.	9	2	2	5
Тема 15. Суверенізація УРСР та відновлення незалежності України (друга половина 80-х —	9	2	2	5

початок 90-х рр. XX ст.). Відродження національної культури, її нові здобутки в умовах державної незалежності.				
Тема 16. Утвердження незалежної України. Революція Гідності. Сучасна українська культура в контексті світового культурного процесу.	10	2	2	6
Усього	150	32	32	86

Назви тем	Кількість годин			
	Заочна форма			
	усього	зокрема		
л		п	с.р.	
Тема 1. Теоретичні основи вивчення історії та культури України.	5	2	-	3
Тема 2. Найдавніші цивілізації на теренах України, їх місце в становленні національної державності і культури.	12	-	-	12
Тема 3. Значення України-Русі для формування української державно- політичної та культурної своєрідності.	5	-	2	3
Тема 4. Литовсько-польський період вітчизняної історії як доба активного суспільно-культурного розвитку в контексті європейських впливів.	12	-	-	12
Тема 5. Державотворчі й культурні процеси наприкінці XVI – XVII ст. Козацтво як лідер політичного та культурного розвитку України.	12	-	-	12
Тема 6. Лівобережна Гетьманщина, Правобережна Україна, Запорозька Січ та Слобожанщина у XVIII ст.: складність історичних умов розвитку державності та своєрідність феномену українського бароко.	12	-	-	12
Тема 7. Початок українського національно-культурного відродження наприкінці XVIII – в XIX ст., його вплив на суспільно- політичні процеси.	5	-	2	3
Тема 8. Україна на порозі модерної доби (кінець XIX — початок XX ст.). Україна в Першій світовій війні.	5	2	-	3
Тема 9. Виклики революцій та війн. Доба модернізму в українській культурі.	12	-	-	12
Тема 10. Українські землі в 20-30-ті рр. XX ст. Радянська суспільно- економічна модернізація, її трагічна ціна для українського суспільства й культури. Західноукраїнські землі в умовах бездержавності та культурної асиміляції.	5	2	-	3
Тема 11. Україна в Другій світовій війні (1939 – 1945 рр.): трагедія і героїзм. Культура в умовах війни. Наслідки Другої світової війни для України	12	-	-	12
Тема 12. Період пізнього сталінізму в історії України.	12	-	-	12
Тема 13. Спроби реформування радянського суспільства в другій половині 50 — першій половині	12	-	-	12

60- х рр. XX ст., їх вплив на українське суспільство. Феномен українського «шістдесятництва».				
Тема 14. Україна в умовах загострення кризи радянської системи (друга половина 60-х — перша половина 80-х рр. XX ст.). Культурне та ідеологічне життя доби “застою”. Дисидентський рух, його громадсько-політичні та культурні завдання.	12	-	-	12
Тема 15. Суверенізація УРСР та відновлення незалежності України (друга половина 80-х — початок 90-х рр. XX ст.). Відродження національної культури, її нові здобутки в умовах державної незалежності.	12	-	-	12
Тема 16. Утвердження незалежної України. Революція Гідності. Сучасна українська культура в контексті світового культурного процесу.	5	-	2	3
Усього	150	6	6	138

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Темі лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Вступ до курсу «Історія України».	2	2
2.	Провідні суспільно-культурні процеси дослов'янського часу на землях України.	2	-
3.	Значення України-Русі для формування особливостей сучасної системи цінностей українського суспільства.	2	-
4.	Соціально-політичне та культурне життя в українських землях у складі Литви та Польщі (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Формування ранньомодерної української нації.	2	-
5.	Державотворчі процеси XVI-XVII ст. Вплив культури козацтва на формування самосвідомості українського народу.	2	-
6.	Українська державність в середині XVII – XVIII ст..	2	-
7.	Українське національно-культурне відродження кінця XVIII – початку XX ст.	2	-
8.	Україна на порозі модерної доби (кінець XIX — початок XX ст.). Україна у вирі Першої світової.	2	2
9.	Українська революція як зміна системи цінностей суспільства.	2	-
10	Утвердження комуністичного тоталітарного режиму у 1920-1930-х рр. Формування «нової радянської людини» з «викривленою» радянською свідомістю.	2	2
11.	Україна в Другій світовій війні (1939 – 1945	2	-

	рр.): трагедія і героїзм. Зміни світогляду в умовах війни.		
12.	Післявоєнна відбудова і ідеологічний наступ тоталітарного режиму.	2	
13.	Лібералізація суспільно-політичного життя в другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. та її наслідки. Поява нової генерації української національної інтелігенції.	2	-
14.	Загострення кризи радянської системи 1960-1980-х рр. та її вплив на суспільство. Дисидентський рух.	2	-
15.	Відновлення незалежності України у другій половині 1980-х рр. Національно-культурне відродження української нації.	2	-
16.	Утвердження Незалежності України. Українські революції ХХІ ст. як прояв боротьби за свободу.	2	-
	Разом	32	6

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Вступ до курсу.	2	-
2.	Початки формування перших державних утворень на українських землях.	2	-
3.	Держава – Русь-Україна: етапи розвитку.	2	2
4.	Литовсько-польський період вітчизняної історії як доба активного запозичення цінностей європейського гуманізму та формування ранньомодерної української нації.	2	-
5.	Відродження державності: Військо Запорізьке. Феномен козацтва.	2	-
6.	Період Руїни та ліквідація автономії Гетьманщини у ХVІІІ	2	-
7.	Формування української нації наприкінці ХVІІІ – в ХІХ ст. як суспільно-політичної теорії та змісту національної культури.	2	2
8.	Українські землі на початку ХХ ст. та в роки Першої світової війни.	2	
9.	Перемога в спорах про Українську революцію.	2	-

10.	Сталінська індустріалізація промисловості та колективізація сільського господарства. Масові репресії 1930-х рр.	2	-
11.	Україна напередодні та в роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)	2	-
12.	Тоталітарна радянська система в післявоєнний період.	2	-
13.	Особливості періоду «Відлиги»: зародження дисидентів та шістдесятників	2	-
14.	Криза радянської системи доби «застою» та боротьба українських дисидентів за громадянські права і національну культуру.	2	-
15.	Суверенізація УРСР та відновлення незалежності України (друга половина 80-х — початок 90-х рр. ХХ ст.).	2	-
16.	Незалежна Україна на початку ХХІ ст. Революція Гідності. Здобутки української культури.	2	2
Разом		32	6

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Вступ до курсу «Історія України».	5	3
2.	Провідні суспільно-культурні процеси дослов'янського часу на землях України.	5	12
3.	Значення України-Русі для формування особливостей сучасної системи цінностей українського суспільства.	6	3
4.	Тема 4. Соціально-політичне та культурне життя в українських землях у складі Литви та Польщі (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). Формування ранньомодерної української нації.	5	12
5.	Державотворчі процеси XVI-XVII ст. Вплив культури козацтва на формування самосвідомості українського народу.	5	12
6.	Українська державність в середині XVII – XVIII ст. Психологічні витоки українського козацького бароко.	5	12
7.	Українське національно-культурне відродження кінця XVIII – початку ХХ ст.	6	3
8.	Початок ХХ ст. в історії України. Перша світова як каталізатор ревоюліції.	5	3
9.	Україна на порозі модерної доби (кінець XIX — початок ХХ ст.). Революція як зміна системи цінностей суспільства.	6	12

10.	Утвердження комуністичного тоталітарного режиму у 1920-1930-х рр. Формування «нової радянської людини» з «викривленою» радянською свідомістю.	6	3
11.	Україна в Другій світовій війні (1939 – 1945 рр.): трагедія і героїзм. Зміни світогляду в умовах війни. Криза гуманістичного світовідчуття.	6	12
12.	Післявоєнна відбудова та новий ідеологічний наступ тоталітарного режиму.	5	12
13.	Лібералізація суспільно-політичного життя в другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. та її наслідки. Поява нової генерації української національної інтелігенції.	5	12
14.	Загострення кризи радянської системи 1960-1980-х рр. та її вплив на суспільство. Дисидентський рух як вияв психологічного протесту особистості проти суспільної несвободи.	5	12
15.	Відновлення незалежності України у другій половині 1980-х рр. Національно-культурне відродження української нації.	5	12
16.	Утвердження Незалежності України. Українські революції ХХІ ст. як прояв боротьби за свободу.	6	3
	Разом	86	138

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання проводиться з метою оцінки сформованості відповідних компетентностей, теоретичних знань та практичних навичок в комплексі. Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання для вступного, поточного та підсумкового контролю, тестового контролю, усного, письмового опитування, оцінювання самостійної роботи, злік, іспит.

7. Рекомендована література

Основна

1. Бойко О.Д. Історія України: підручник. - 7-е видання. Київ: Альма-Матер, 2018. 720 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
3. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. Київ: Самміт-Книга, 2021. 472 с.
4. Історія України: підручник для неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. М.І. Бушина, О.І. Гуржія. - Черкаси: Український літопис, 2017. - 644 с.
5. Історія України : проблемні лекції для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів : навчальний посібник / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.] ; за заг. ред.: М. І. Бушина, О. І. Гуржія ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси, ЧДТУ, 2018. – 607 с.
6. Шалашна Н.М., Проскурнін В.М., Баклашова Т.М. Історія України. Курс лекцій. Частина I (від початків національної історії до кінця XIX століття): підручник. - Слов'янськ: ДДПУ, 2018. - 134 с.

Додаткова

1. Бондаренко П. С. Державний терор в СРСР після Другої світової війни (на прикладі архівно-слідчих справ Цилі Заславської). *Гілея : наук. вісн.* Київ, 2020. Вип. 153(№ 2). С. 26–30.
2. Гула Р. В. Феномен сталінізму в сучасному науковому дискурсі: проблеми, парадокси, суперечності. *Наукові праці МАУП. Сер.: Політичні науки.* 2019. Вип. 57(1). С. 26–31.
3. Даниленко В. М. Україна в 1985-1991 рр.: остання глава радянської історії / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2018. – 278 с.
4. Епплбом Е. Червоний голод: Війна Сталіна проти України. Київ : Наш формат, 2018. 440 с.
5. Каганов Ю. О. *Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія.* Запоріжжя : Інтер-М, 2019. 432 с.
6. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. – К.: Центр Разумкова, 2018. – 232 с.
7. Омельченко П. С. «Викривлена радянська свідомість» арештантів Акмолінського табору для дружин «зрадників Батьківщини». *Актуальні наукові дослідження різноманітних соціальних процесів: міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 8–9 вер. 2017 р.).* Одеса, 2017. С. 27–31.
8. Українська держава (Гетьманат) / Авт. кол.: Сосса Р. І. (керівник), Грицеляк В. П., Кучерук О. С., Лоза Ю. І., Осташко Т. С., Пиріг Р. Я., Скальський В. В. – К.: ТОВ "Українська картографічна група", 2018. - 126 с.

9. Українська Центральна Рада / Авт. кол.: Сосса Р. І. (керівник), Грицеляк В. П., Кучерук О. С., Лоза Ю. І., Скальський В. В., Файзулін Я. М. – К.: ТОВ "Українська картографічна група", 2018. - 128 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

Інститут історії України НАН <http://history.org.ua>
Український Інститут національної пам'яті <http://memory.gov.ua> Голодомор
1932-1933 рр. <http://golodomor.org.ua/>
Віртуальний музей ГУЛАГ(у) <http://www.gulag-museum.org.ua> Український
центр вивчення Голокосту <http://holocaust.kiev.ua>

Національний музей-меморіал жертв окупаційних режимів «Тюрма на
Лонцького» <http://www.lonckoho.lviv.ua/>

«Відкритий список». *База даних жертв політичних репресій в СРСР.*
<https://ua.openlist.wiki> (дата звернення: 14.06.2020).

9. Посилання на дистанційний курс

Дистанційний курс «Історія України та української культури» URL:
<http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2495>